Blogi

Venäjän sota Ukrainassa synkentää maailmantalouden näkymää

Kansainvälinen talous, Venäjän talous, IMF | 25.04.2022 | Olli Rehn

KIRJOITTAJA

Olli Rehn
Johtokunnan
puheenjohtaja

Venäjä on vastuussa sodan aiheuttamista ihmisuhreista ja pakolaiskriisistä ja sen muista seurauksista, jotka uhkaavat globaalia turvallisuutta ja maailmantalouden vakautta.

Venäjän brutaali hyökkäys Ukrainaan varjosti Kansainvälisen valuuttarahaston (International Monetary Fund, IMF) tällä viikolla Washingtonissa pidettyjä kevätkokouksia. Läntinen maailma tuomitsi Venäjän hyökkäyksen yhteisenä rintamana kovin sanankäänteinen ja viesti vankkumattomasta tuesta ja solidaarisuudesta Ukrainaa kohtaan. Viesti oli selvä: Venäjä on vastuussa paitsi sodan aiheuttamista ihmisuhreista ja pakolaiskriisistä myös sen muista seurauksista, jotka uhkaavat globaalia turvallisuutta ja maailmantalouden vakautta.

Aivan poikkeuksellisesti kansainvälinen valuutta- ja rahoituskomitea (IMFC) ei päässyt yksimielisyyteen julkilausumasta. Sen sijasta julkaistiin komitean puheenjohtajan lausunto, joka ilmaisi maailmanyhteisön laajan enemmistön näkemyksen Venäjän hyökkäyksestä, maailmantalouden yhteisistä tavoitteista sekä IMF:n työn painopisteistä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirin edustajien ohella merkittävä joukko muita kokousedustajia osoitti yleisistunnossa vastenmielisyytensä Ukrainaan kohdistuvia sotatoimia kohtaan kävelemällä ulos Venäjän puheenvuoron aikana.

Kansainvälisen yhteisön tuki Ukrainalle on sotaoloissa erityisen tärkeää. IMF tukee Ukrainaa 1,4 miljardin dollarin hätärahoituksella yhteistyössä eurooppalaisten ja muiden monenkeskisten rahoituslaitosten kanssa. Kanadan aloitteesta on lisäksi perustettu uusi IMF:n hallinnoima tili, jonka kautta maat voivat keskitetysti kanavoida rahoitusta tai lahjoituksia Ukrainan tueksi. Sodan jälkeen edessä on suuri urakka talouden uudelleenrakentamiseksi, mihin Ukraina tarvitsee kansainvälisten instituutioiden ja kumppanien tukea.

IMF:n toimitusjohtaja Kristalina Georgieva totesi jäsenmaiden kohtaavan maailmantalouden uuden kriisin ennen kuin edellisestäkään on kunnolla toivuttu. Sodan seurauksena maailmantalouden kasvuvauhti hidastuu samalla kun inflaatio kiihtyy ja tuotantoketjujen häiriöt uhkaavat lisääntyä. Stagflaation kaltaisten kehityskulkujen todennäköisyys kasvaa. Maailmantalouden 3,6 prosentin kasvuennusteisiin kohdistuu sekä vuonna 2022 että 2023 poikkeuksellista epävarmuutta ja huomattavia riskejä. Pitkittyvä sota, uudet korona-aallot tai monenkeskisyyden murentuminen synkentäisivät talousnäkymää.

Ukrainan taloudelle sodalla on tuhoisat seuraukset. Maan kokonaistuotannon odotetaan romahtavan 35 prosenttia tänä vuonna. Sanktioiden kustannus Venäjän taloudelle on merkittävä ja IMF ennustaa 8,5 prosentin romahdusta tällä vuodelle. Kasvu hidastuu selvästi kriisin lähialueilla Euroopassa, mutta vaikutukset välittyvät laajemmin maailmantalouteen eri kanavia pitkin eli epävarmuuden, raaka-ainemarkkinoiden, kauppa- ja rahoituslinkkien sekä kiristyvien rahoitusolojen kautta. Vaikutusten laajuutta kuvastaa se, että kasvunäkymät ovat heikentyneet ¾ maista, jotka edustavat peräti 86 prosenttia maailmantalouden volyymista.

Nopeutunut inflaatio on merkittävä huoli monissa maissa. Jo ennen sotaa inflaatiopaineita voimistivat raaka-ainehintojen nousu, tuotannon häiriöt sekä kysynnän ja tuotannon epätasapainot. Venäjän hyökkäys Ukrainaan kiihdyttää nyt hintojen nousua ja uhkaa pitkittää korkean inflaation jaksoa. Huolestuttavaa on etenkin energian ja ruuan hintojen voimakas nousu. Sen vaikutukset tuntuvat eniten alhaisemman tulotason maissa ja köyhimmissä kotitalouksissa, joissa energia ja ruoka muodostavat merkittävän osan kulutuskorista. Monien köyhien maiden ruokaturvallisuus on uhattuna, mikä lisää yhteiskunnallisen epävakauden ja levottomuuksien riskiä. Toimitusjohtaja Georgievan sanoin ”sota Ukrainassa tarkoittaa nälkää Afrikassa”.

Kevätkokouksissa isoksi huolenaiheeksi nousivat myös historiallisen korkeat velkataakat. Sota lisää velkakestävyyden riskejä, sillä kasvunäkymät heikentyvät ja rahoitusolot kiristyvät. Samalla maiden väliset erot finanssipoliittisessa liikkumavarassa ovat kärjistyneet. Etenkin monet kehittyvät ja nousevat taloudet ovat haavoittuvaisia korkojen nousulle, ja riski velkajärjestelyiden tarpeesta on kasvanut. Velkakestävyyden turvaaminen on kuitenkin edellytys kestävän kasvun turvaamiseksi kaikkialla.

IMF:n politiikkasuosituksissa korostettiin tänä keväänä vaikeaa tasapainottelua vastakkaisten voimien ristivedossa. Korkeaa inflaatiota vastaan tulee taistella vaarantamatta talouden elpymisen edellytyksiä. Hauraimmille väestönosille kohdennettua finanssipoliittista tukea tarvitaan, mutta samalla julkisen talouden puskureita tulisi vahvistaa. Välittömien kriisien vyöryessä täytyy myös pitää katse pitkän aikavälin haasteissa. Ilmastotavoitteiden saavuttamisen merkitys ei ole väistynyt muiden kriisien tieltä. Päinvastoin, korkeat fossiilisten energialähteiden hinnat ja energiaturvallisuuden haaste lisäävät puhtaampaan energiaan siirtymisen tärkeyttä.

Pandemian aikana valuuttarahasto on antanut rahoitustukea noin puolelle jäsenmaista. Geopoliittisen kriisin seurauksena monet, etenkin Euroopan ja sen lähialueiden sekä energian ja ruuan tuonnista riippuvaiset maat saattavat joutua turvautumaan IMF:n tukeen maksutaseongelmien hallitsemiseksi. IMF:n monivuotiset rahoitusohjelmat ja niihin sidotut politiikkaohjelmat antavat parhaat edellytykset rahoitustukea tarvitseville maille talouden vakauttamiseen ja kestävän kasvun saavuttamiseen.

Kevätkokousten alla perustettiin myös uusi kestävyyden ja vakauden rahaston (Resilience and Sustainability Trust, RST) Se rahoitetaan vapaaehtoisilla sijoituksilla ja tulee myöntämään tavanomaista IMF-rahoitusta pidempiaikaisempaa ja edullisempaa rahoitusta ensisijassa sellaisiin rakenneuudistuksiin, jotka auttavat ilmastontavoitteiden saavuttamista ja pandemioihin varautumista. Kevätkokouksissa joukko maita ilmoittivat yhteensä 40 miljardin dollarin rahoitussitoumuksista, jotka tukevat rahaston käyttöönottoa vuoden loppuun mennessä.

190 jäsenmaan aina kokoontuessa IMF:n kevätkokoukseen monenkeskisen yhteistyön ja vahvojen kansainvälisten rahoituslaitosten merkitys korostuu. Monenkeskisyys on tänä päivänä tärkeämpää kuin koskaan. Maailman taloudellinen pirstaloituminen ja geopoliittinen jakautuminen asettaisi useiden sukupolvien saavuttaman taloudellisen ja inhimillisen hyvinvoinnin vaaraan. Kansainvälisen yhteisön tuleekin nyt pysyä vahvana ja sitoutua yhdessä turvaamaan maailmantalouden vakaa kehitys sekä ehkäisemään ennalta epävarmuutta ja riskejä.

Asiasanat

IMF, korona, koronapandemia, maailmantalous, sota, Ukraina, Venäjä